

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Vår sak nr: 1411/11 TS

Arkivnr: 110

Deres ref:

Dato:20.10.2011

STATSBUDSJETTET 2012 - INNSPILL FRA NTL

NTL har ikke bedt om høring i komiteen, men vi ønsker likevel å gi komiteen innspill i det videre budsjettarbeidet.

NTL er skuffet over at Regjeringen i statsbudsjettet for 2012 ikke har fulgt opp løftene i Soria Moria II når det gjelder vekst i basisbevilgningene til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter.

En medvirkende årsak til at Norge som nasjon klarte seg forholdsvis bra gjennom den internasjonale krisen utløst av finanskapitalens frie spillerom er den høyt utdannende befolkningen samt forskningens bidrag til produktivitet, innovasjon og kompetanse. Derfor bør bevilgningene til forskning og utdanning styrkes vesentlig for å bidra til at vi i framtidens står best mulig rustet til å motstå kriser som vil komme.

Regjeringen har fortsatt en lang vei å gå før målene i Soria Moria II kan oppfylles. NTL vil derfor kommentere potensialet for forbedringer i forslaget til statsbudsjett for 2012.

Universiteter og høyskoler

NTL er bekymret over at Regjeringens forslag til statsbudsjett vil medføre kutt i det enkelte læresteds budsjett. Dette vil ramme lønns- og arbeidsvilkårene til alle ansatte ved landets universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Hvis budsjettforslaget i sin nåværende form blir vedtatt vil dette svekke sektorens handlingsrom ytterligere.

Selv om den samlede nominelle bevilgningen til FoU-området øker, fortsetter utarming av universitetene og høyskolene ved at presset på basisbevilgningen blir stadig større. Dette går utover den frie grunnforskningen. Konsekvensen er dårligere arbeidsvilkårene for de ansatte ved lærestedene. Grunnforskning er en særdeles viktig aktivitet ved universiteter og høyskoler som det kan virke som regjeringen har glemt i sitt forslag til neste års statsbudsjett. Basisbevilgningen må derfor opp på et nivå hvor denne utgjør minimum 60 % av inntektene til universiteter og høyskoler for 2012. I løpet av stortingsperioden må andelen opptrappes til minst 80 %.

Økningen i bevilningen til grunnforskning er NTL svært fornøyde med i form av øremerkningen av 100 millioner kroner til den forskerinitierte aktiviteten og 200 millioner kroner til de beste prosjektsøknadene. Midler til fri forskning initiert av forskerne selv er en svært viktig motvekt mot all programforskningen. Det er likevel langt igjen til at norsk forskning finansielt er på et optimalt nivå.

Avviklingen av Forskningsfondet, og ordningen med statlige tilskudd som matcher private gaver er tiltak NTL støtter. Det er ingen grunn til at midlene til norsk forskning skal følge svingningene på aksjemarkedet, eller at norske forskningspenger skal pumpes inn i en ustabil og kunstig oppblåst finanssektor. Det er heller ingen grunn til at staten skal gi private aktører mer innflytelse over hvilke områder det skal forskes på i Norge enn de allerede får gjennom sine egne pengegaver. Disse midlene må derfor gå til å øke basistildelingene til forskningsinstitusjonene, og styrke den frie forskerstyrte grunnforskningen.

En opptrapping av antall studieplasser må følges opp med en satsning på flere vitenskapelige stillinger, samt bygg og vedlikeholdslik at universitetene og høyskolene kan rustes til å møte utdanningsbølgen uten å gå på akkord med utdanningskvaliteten.

Stortinget har gjort vedtak om samlokalisering av Norges veterinærhøgskole, Veterinærinstituttet og Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås. Dette må følges opp med nødvendig bevilninger slik at intensjonen i Stortingets vedtak kan realiseres.

Universitetene er storforbrukere av midlertidige tilsetninger, utover lovhjemlede stipendiat og Post.doc-stillinger. Dette gjelder både administrative, tekniske og vitenskapelige stillinger. Det er alt for mange som blir gående i årevis på kortvarige kontrakter, ofte knyttet til eksternt finansierte prosjekt. Arbeidsgiveransvaret blir derfor utydelig. NTL mener at det ikke er ønskelige at statlige virksomheter skal bruke midlertidig tilsetting oftere enn andre virksomheter. For den enkelte tilsatte er en midlertidig tilsetting en svært uheldig situasjon. NTL har derfor store forhåpninger til oppfølging av "Rapport om bruk av midlertidig tilsetting i universites- og høyskolesektoren" datert 2. november 2010.

NTL mener at den individuelle forskningsretten igjen må tariffestet gjennom avtaler mellom tjenestemannsorganisasjonene og staten. Innholdet i den individuelle forskningsretten må tilpasses ulike institusjoners og miljøers egenart, men også dette må løses i forhandlinger, ikke individuelt.

Forskningsinstituttene

Det er positivt at det foreslås en økning av basisbevilgningene til de samfunnsvitenskapelige instituttene og for miljøinstituttene. Men det er ingen økning i bevilgningene til de teknisk-industrielle instituttene, det er foreslått nøyaktig samme beløp som i 2011. Dette er bekymringsfullt. Formålet med basisbevilgningen er å bidra til å bygge og vedlikeholde høy og langsiktig kompetanse på prioriterte områder. Slik sett burde det være en sentral del av norsk forskningspolitikk at basisbevilgningene til alle forskningsinstitutter økes og blir vesentlig høyere enn i dag. NTL mener basisbevilgningen må være høyere enn hva de er i dag og at basisbevilgningen ikke skal være resultatbasert.

Det er positivt at det foreslås å øremerke 26 millioner kroner for å øke deltakelsen fra forskningsinstituttene i EUs forskningsprogram.

Internasjonale sammenligninger viser at en mindre del av nasjonalproduktet (BNP) brukes på forskning i Norge enn i land det er naturlig å sammenligne oss med. Den siste FoU-statistikken for 2009, viser at 1,80 % av BNP ble allokert til forskning i Norge dette året, mot 1,61 % både i 2007 og 2008. Økningen skyldes imidlertid en betydelig nedgang i BNP-anslaget fra 2008 til 2009, og ikke vekst i bevilgningene. BNP-andelen i Norge er den klart laveste i Norden, der både Danmark, Finland og Sverige lå over 3 prosent av BNP i 2009.

Regjeringen har uttrykt bekymring for at næringslivet i Norge ikke satser nok på forskning, noe de har rett i. Men etter vår vurdering er Regjeringen de nærmeste til å ta ansvaret for denne manglende forskningsinnsatsen i Norge. I stedet for å legge skylden på næringslivet år etter år, kan Regjeringen øke det offentlige bidraget til forskning. Da ville man gått foran med et godt eksempel.

NTL er kjent med at Helseforetakene og NRK tidligere ble kompensert for økte fremtidige pensjonsforpliktelser (i Statens pensjonskasse) som følge av overgang til ny regnskapsstandard, men det samme er ikke gjort for våre virksomheter i samme situasjon. NTL opplever at forskningsinstitutter melder overgang fra ytelsesbaserte pensjonsordninger til innskuddspensjoner. Dette gir de ansatte dårligere pensjonsavtaler. Det er liten tvil om at utviklingen drives av regnskapsreglens krav om at bedriftene må avsette egenkapital til mulig fremtidige økninger i pensjonspremiene. Statsbudsjettet for 2012 må derfor avsette midler til de forskningsinstituttene som er tilmeldt Statens pensjonskasse slik at disse er i stand til å ivareta sine pensjonsforpliktelser.

Studiestøtten

NTL registrerer at studiestøtten øker noe, men det likevel langt fram til målet om å gjenreise heltidsstudenten. Stipenddelen av støtten må gradvis økes, og tidligere inngåtte studielån avskrives parallelt. NTL krever en politisk styrt, lav rente på studielån. Samtidig forutsetter NTL at studiestøtten utvides til 11 måneder i året.

Statens lånekasse for utdanning

NTL er svært bekymret for situasjonen i Statens lånekasse for utdanning og budsjettforslaget vil få uheldige virkninger for lånekassens brukere, det vil si studenter og tilbakebetalerne.

Lånekassen er midt inne i en større fornyelse, både på den tekniske side (IKT) og rent organisatorisk. For å kunne gjennomføre dette på en hensiktsmessig måte er det nødvendig med en styrkning av Lånekassens økonomiske situasjon i statsbudsjettet for 2012.

Lånekassen er ikke kompensert for de økte utgiftene til pensjonsinnbetaling i Statens pensjonskasse. Dette etterslepet utgjorde for 2010 og de to forutgående år 9,4 millioner kroner. Dette etterslepet må dekkes opp i statsbudsjettet for 2012.

Studentboliger

Det er stor mangel på studentboliger ved de fleste læresteder. Universiteter og høyskoler skal gi studietilbud til studenter fra hele Norge og tar også imot mange studenter fra utlandet. NTL forventer derfor at det bevilges større midler til flere studentboliger. Flere studentboliger kan virke prisdempende på leiemarkedet i byer med stor studentpopulasjon. Det er også et tiltak ut i fra et samfunnsøkonomisk perspektiv da det kan bidra til økt sysselsetting i bygningssektoren.

Livslang læring

NTL har ett todelt syn på livslang læring. På den ene siden er det viktig å støtte opp under målrettede tiltak for voksne med svake ferdigheter i lesing, skriving, regning og IKT. På den annen side savner vi at Regjeringen legger til rette for fullføring av etter- og videreutdanningsreformen. Vi minner om at også universitets- og høgskolesektoren har svært mange ansatte som ikke har høg utdanning. Styrking av mulighetene til etter- og videreutdanning både i form av formell og ikke-formell læring for ansatte i sektoren er viktig.

Universitetsmuseene

Forskning ved universitetsmuseene har kommet inn som et hovedmål under Forskningsrådet. Det er viktig for universitetsmuseene. Derfor er det skuffende at Kunnskapsdepartementet ikke følger opp NOU-en om universitetsmuseene; "Tingenes tilstand" med konkret bevilgning for sikring av de vitenskapelige samlingene. Departementet gir universitetene beskjed om å prioritere dette, men øremerkete midler til sikring og bevaring av samlingene er viktig for at samlingene kan gjøres fysisk og digitalt tilgjengelig.

NTL krever at følgende må på plass i Stortingets behandling av statsbudsjettet 2012:

En styrking av budsjettene til universitetene, høgskolene og forskningsinstituttene
Økt satsing på grunnforskning i form av økt basisandel og frie prosjektmidler
Flere faste stillinger for å redusere midlertidigheten i sektoren
Lånekassen må tilføres nok midler til å gjennomføre politisk vedtatte omstillinger
11 måneders studiestøtte

Med hilsen
NORSK TJENESTEMANNSLAG

Anita K. Solhaug
første nestleder

Thomas Sandvik
forbundssekretær